

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za pol leta . . . 3.—; . . . 4.50
za četrt leta . . . 1.50; . . . 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbe brez priložene naročnine se upravištvo ne ozira.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinost je moč«.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 28. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglasi in oznanila se računajo po 7 nov. vrsticah v petih; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javno zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravištvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Vabilo na naročbo.

Skoraj izteče prvi četrtletje XIV. tečaja našega lista. Vabimo zatorej naše gg. naročnike, da svojo naročbo o pravem času obnovijo, da ne nastanejo neredi v pošiljanju lista.

Opozarjamo ob enem gg. naročnike, kateri svoj dolg doslej niso še poravnali, da svojo dolžnost čim prej storijo, kajti brez gmotnih sredstev ni napredka.

Cena listu je:

za vse leto gl. 6.—
za pol leta gl. 3.—
za četrt leta gl. 1.50

Na naročbe brez priložene naročnine se upravištvo ne ozira.

Upravištvo „Edinosti“.

Lahonstvo.

(Konec.)

Ni zatorej čudo, da prestopi vsled tega razmeroma jako visoko število Slovencev, toliko meščanov, kolikor okoličanov, v nasprotni tabor. Kdor pozna razmere tržaškega Slovence, priznal bo, da je njegovo stališče jako težavno. Meščan mora se obzirati na italijansko gospodo, katera ga po njegovem mnenju takorekoč živi, okoličan mora se priučiti splošno vladajočemu jeziku med židovskimi trgovci, kateri mu dajo zaslužka. Govorili smo sicer že o tem, da okoličanu ne bi bilo treba iskati zaslužka pri lahonskih trgovcih, pri katerih zaslužijo le nekoliko dnevnic, v ostalem pa pohajajo po mestu v družbi brezposelnih težakov iz blažene dežele „redente“. Da ne bi bilo toliko pohajkovanja okoličanskih mladeničev po mestu, ne bi se zaneslo toliko lahonskega strupa v domače kroge. Odrastli brat, ki se vrača

vsak večer iz mesta domov, okuži s svojim italijanskim mišljenjem, katero si je vsrkal v mestu, svoje nežne bratce in sestričice, in s tem gladi pot vedno širjajočemu se poitalijančevanju čisto slovenskih krajev tržaške pokrajine.

A tudi o sinu tržaškega slovenskega meščana moramo spregovoriti. Obiskajoč šolo z tolikimi sinovi očetov italijanskega mišljenja, mora se navzeti istega duha, ker ne zna še razločevati pravo od nepravega, pravico od krivice in ne pozna še življenja borbe. Iz teh krogov vzgajajo se pravi in pristni odpadniki, najgorši renegati. Dokler dovrše svoje šolanje, navzeli so se uže dovolj italijanskega mišljenja, da jih ne peče vest niti najmanj, ako zatajajo svojo narodnost, stopivši v javno življenje. Oče, akoprav Slovenec stare krvi, vesel in zadovoljen je, da stopi sinček v bolj ali manj mastno službo, bodisi v italijanskem, ali v slovenskem krogu. Naj sedaj prevladuje očetovska ljubezen, ali sebičnost — v obeh slučajih stopi, — kakor imamo vsak dan dokazov, narodnost popolnoma v nazadje. „Kdor te plača, s tem bodi“, to načelo prevladuje in naravno je, da kdor služi Italijanu naseljencu, bodi si v javnosti, zavodih itd., bodi si pri zasebnikih, ne more in ne sme se potozati za lastni svoj rod, da ne pride ob ljubi vsakdanji kruhek. Žalostno je, toda resnično in enake logike nikdo ne bo izbil iz glave ljudem, katerim so vzvišeni pojmi o narodni požrtvovalnosti in naši prihodnosti le fantazma!

Govoriti nam je še o sredstvih, s katerimi bi se moglo priti odpadništvu v primorskih pokrajinah v okom.

Rekli smo „v primorskih pokrajinah“ zaradi tega, ker imamo baš na Primorskem razmeroma največje število odpadnikov in ker so ostali „slovenski krogi“ v raznih slučajih prisiljeni prepuščati nas naše osodi. Vzroke pozna sleherni

pravi Slovenec in dovolj bodi, ako še enkrat vkliknemo: Blagor nam Slovincem, ako ne bi bili razcepljeni v toliko pokrajin!

Vender pa bi se moglo tudi v ožjih naših krogih storiti kaj proti vedno širjajočemu se renegatstvu, ako ne bi lahonske šole z lahonskimi učitelji ne imele obširno, prosto polje in vlast trgati slovenske mladine iz prsi slovensko narodno zavest. Šolstvo je podlaga narodnemu življenju! Kakor je dovoljeno vzgajati sinove italijanske narodnosti v njih jeziku, tako naj se vzgajajo naši sinovi v šoli in izven šole v našem duhu — in število renegatov bo vidno padalo. Dokler pa je v rokah Lahonov sila in kapital, dokler vlada v Trstu samopašni magistrat, težko se nam naše želje vresničijo. Po skromnih silah pa si moremo pomagati vsaj s tem, ako se oklenemo vsi naše rešiteljice, družbe sv. Cirila in Metoda, katera nam s časom pribori to, česar si sami priboriti ne moremo.

Narodnjaki pa, katerim je podaril Bog vsega v obilu, da preživljajo še na sto in sto siromakov, dajoč jim dela in zaslužka, naj se ozirajo na zaslužka potrebne rojake. Kakor povdarjamo vedno načelo „Svoji k svojim“, obrnite isto ter recite: „Naši k nam!“ Dajte Slovincu zaslužka, potem ne bo služil nasprotniku in postal — renegat!

Židovstvo v Trstu.

V Trstu ni razvita še ona sekta, ki dela drugod toliko hrupa, namreč antisemitizem. Pri vsem tem pa vidiš tu dan na dan pojave, razne rekriminacije proti Judom, ki pa neso provzročene po ljudstvu samem, temveč po največ po lahonskem mestnem zboru. Zadnji pač nalašč hujska in ščuva duhove navadno mirnih prebivalcev.

Minoli teden je prebivalstvo to svojo nejevoljnost proti krivičnemu dejanju la-

honskega zbora javno pokazalo po raznih tukajšnjih časopisih, trpko obsojajoč imenovanje novega mestnega protofizika ali nadzdravnika. Ni nam treba niti omenjati, da bi rudeči mestni svétniki gotovo ne izvolili nobenega izmed slovenskih zdravnikov, ako bi se bil za to mesto oglasil, kajti dobro nam je znano, da je to mesto namenjeno v prvej vrsti lahonskim kreaturam, ki so se več ali manj odlikovale tudi na političnem polju ter pokazale svoje pristno lahonsko mišljenje. Saj so vse od magistrata odvisne službe sploh združene s postranskimi, izdajskimi pogoji.

Prosila sta za to službo — pravega Slovana bi skoraj bilo sram prositi — samo dva gospoda, o čijih zdravniških zmožnostih mi na tem mestu ne bomo govorili, ker smo v tem inkompetentni. Oba sta pred vsem bila Lahona in liberalnih magistratnih idej; sploh moža, kojim bi lahonski mestni zbor popolnoma moral zaupati.

Kar pa z posebnostjo povdarjamo — bila sta si vender nekoliko različna, namreč: v veri. Eden je katolik, drugi Žid; mesto Trst broji, kakor smo uže opomnili, samo 5 tisoč Židov in 150 tisoč kristjanov. Tudi slepec vidi razloček.

Upati je bilo, da se radi tega postavi na sedež protofizika zdravnik katoliške vere, kar bi edino bilo umestno. Ali Trst je mesto izjem; kar bi se ne zgodilo niti mej divjimi afriškimi zamorci, izvedljivo in opravičevalno se zdi mestnim očetom tržaškimi. Oni ne vidijo niti onih stvari, ki so vsem očividne ter v strankarski strasti počenjajo in ukrepajo to, kar bi jim drugod nikakor ne bilo odpustljivo.

Ker imajo uže predsednika krivonosca, zakaj bi tudi protifizik ne imel krivega — nosa? In Tržačani se sedaj z hvaležnostjo obračajo na mestni zbor ker jim je enacega odbral. Kolike pogibelji pa donaša Trstu židovstvo ne samo v materialnem obziru ampak pred vsem v moralnem, —

PODLISTEK.

Štiri dnevi.

Ruski spisal Vasvolod M. Garšin, preložil Ivan Hafner.

Pomnim, kako smo tekli po gozdu, kako so žvižgale kroglice, kako so padale vejice, ki so jih trgale kroglice, kako smo se prerivali skozi glogove grme. Strelji postali so gostejši. Skozi gozdni rob videlo se je nekaj rudečega, švigajoč sem ter tje. Sidorov, mlad vojaček prve kompanije („kako je prišel v naša vrste“? švignilo mi je v glavo), vsedel se je na enkrat na zemljo in molče ozrl se name z velikima, preplašenema očesoma. Iz ust vrel mu je tok krvi. Da, to dobro pomnim. Pomnim tudi, kako sem skoraj uže na kraji gozda, v gostih grmih zagledal . . . njegaja. Bil je velik, tolst Turek, a jaz tečem naravnost na njega, akoprav sem bil slab in onemogel. Nekaj je počilo, nekaj, kakor se mi zdela, velikega zletelo je mimo; v ušesih je zazvenelo. „To je on v mene ustrelil“, mislim si. A on se je s krikom od strahu pritisknil s hrbtom k gostemu glogovemu grmu. Lahko mu je bilo

iti na drugo stran grma, a od straha ni vedel ničesa in lezel na bodeče veje. Z jednim udarom izbil sem mu puško, z drugim vtaknil sem nekam svoje bodalo. Nekaj je zajecalo, — — — potem sem stekel dalje. Naši kričali so hura! padali, streljali. Pomnim, tudi jaz sem nekolikokrat ustrelil, ko sem bil uže iz gozda na poljani. Zdajci razlegalo se je „hura“ gromče, in mi smo se vsi na enkrat pomaknili naprej. To je, ne mi, ampak naši, zato ker jaz sem ostal. To se mi je zdele čudno. Še čudneje bilo je to, da je naenkrat vse izginilo, vsi kriki in strelji utihnili. Jaz nisem slišal ničesa, a videl samo nekaj sinjega; to bilo je najbrže nebo. Potem je tudi to izginilo.

Nikdar se nisem nahajal v tako čudnem položaju. Ležim, zdi se mi, na životu in vidim pred seboj samo majhen košček zemlje. Nekoliko travnih bilek, mravlja lezoča z jedne izmed njih z glavo doli, nekaki smetni koščki od vplanske trave — to je ves moj svet. In vidim samo na jedno oko, kajti drugo pokrito je z neko trdo stvarjo, najbrže z vejico, na katero se opira moja glava. Meni je strašno ne-

prilčno, in nikakor ne umejem, zakaj se ne morem premakniti. Tako ide čas. Slišim le cvrčanje kobilic, brenčanje buče. Drugega ni ničesa. Konečno trudim se, osvobajam desno roko izpod sebe in opiraje se z obema rokama ob zemljo, hočem vstati na kolena.

Nekaj ostrega in bistrega kakor blisk spreletava vse moje telo od kolen do prsij in glave in jaz znova padam. Zopet mrak, zopet ni ničesa.

Vzbudim se. Vidim li zvezde, ki se tako jarko svetijo na črno-sinjem bolgarskem nebu? Nisem li v šotoru? Zakaj sem zlezal iz njega? Premaknem se in čutim mučiteljno bol v nogah.

Da, ranjen sem! Nevarno ali ne? Primem se za nogi tam, kjer boli. I desna i leva noga pokriti ste s krvjo. Kadar se ju dotaknem z rokama, takoj je bol silnejša. Bol je kakor zobna: nejenljiva, padajoča na dušo. V ušesih zvoni, glava postaja težka. Motno spoznam, da sem ranjen v obe nogi. Kako je to? Zakaj me niso pobrali? So li Turki nas razbili? Začenjam domišljati se, kaj se je z menoj zgodilo, z začetka motno, potem jasneje

in dojdem do sklepa, da mi nikakor nismo razbiti. Zato, ker sem pal (tega se v ostalem ne spominjam; a pomnim, kako so vsi stekli naprej, a jaz nisem mogel teči, in ostalo je samo nekaj sinjega pred očmi) — in pal sem na travničku vrhu holma. Na ta travniček kazal nam je naš poveljnik. „Otroci, mi bomo tam!“ zakričal nam je z zvonkim svojim glasom. In mi smo bili tam; to znači, da nismo razbiti. . . . Zakaj pa mene niso pobrali? Saj je tu na travniku odkrito mesto, vidno je vse. Saj gotovo sam ne ležim tu. Oni so streljali tako pogostoma. Treba je obrniti glavo in pogledati. Sedaj je to ložje storiti; kajti še takrat, ko sem vzbudivši se videl travico in mravljo, sem skušal vzdigniti se, pal pa ne v prejšnji položaj, ampak prevrnil se na hrbet. Zaradi tega vidno so mi tudi te zvezde.

Skušam vzdigniti in vvesti se. To storiti je težko, ker ste obe nogi prebiti. Nekoliko potov moram se odpočiti; konečno s solzami na očeh, izstopivših od bolečine, se vsedem.

Nad menoj je košček črnosinjega neba, na katerem gori velika zvezda in nekoliko malih; okrog je nekaj temnega, visokega.

to nam bode potrdil vsakdo, ki le nekoliko pozna tukajšnje mestno šolstvo, izročeno v milost in nemilost izraelovemu molohu. Saj je predsednik šolskemu odboru sam Žid. Pred leti in še dandanes služi v teh učilnicah mnogo učiteljev semitov; koliko trpi na tem katoliška vera in morala, vedo nam povedati zadnji dogodki.

Znano je, da se je iz vseh šol v mestnej režiji odpravilo božje razpelo in se v nemar pušča molitev pred šolo in po šoli. Tudi drugi dogodki najnesramnejše nravi in o kojih nam javno ni mogoče govoriti, provzročeni so skoraj izključivo po hebrejskih učiteljih, katerim je strast in pohotnost odvzela truma luč ter jih zapeljala do činov, o kojih se človeku gnjusi govoriti.

Uprav minoli teden zabilježiti smo imeli tak slučaj; in pred tremi ali štirimi leti doprinesla je sličnega druga židovska „učna moč“, kateroj je bilo poverjeno učenje judovskega veronauka na nekej mestnej šoli.

In kaj menite: kako se liberalni mestni zbor proti tem človeškim zverinam vede? Lahonski časniki iskali so začetkom nenravnost še celo prikrivati in „Impertinente“ objavlja sramotni čin s tem, da nekako ignorira onega Morpurga, ki mu je dan poprej bil morda najboljši prijatelj in pajdaš ter išče nesramnost celo zakrivati in opravičevati s tem, da navaja enak čin, ki se je neki prigodil na nekej državnej šoli. Tega pač ne more zameriti lahonskemu časopisu kdor ve, da ga podpira v prvej vrsti židovska klika. Saj se po teh nesramnih listovih opravičujejo in zagovarjajo židovski nazori, vse — a d e c u n i a m e a p i e n d a m.

Pod krinko strpljivosti in ljubezni do vseh mestjanov, naj si bodo katerekoli vere, listi lahonski, podpirani in vzdrževani od židovskega denarja, prodajejo ti vest in sramežljivost ter svojim potrpežljivim čitateljem dajejo zastopljati, da se bore za narodnost in civilizacijo Trsta, ki je po njih plačanih nazorih neki v nevarnosti pred šopirnimi Slovani.

(Konec prih.)

GOVOR

narodnoga zastupnika dr. Dinka Vitezića, izrečen u sjednici carevinskoga vieća dne 28. febrara 1889. prigodom generalne razprave o proračunu za god. 1889.

Neka mi bude dovoljeno prije nego li predjem na sam predmet, označiti stanovišće, kojeg ću se u svojem govoru držati. Ja neću govoriti o sveobćih načelih državne uprave, niti strogo o državnom proračunu, dapače niti o svih pokrajinah ove državne pole, već samo o mojoj užoj

To je grmovje. Jaz sem v grmovji; niso me našli!

Čutim, kako se treso korenine las na moji glavi.

Vender, kako da se nahajam v grmovji, ko sem bil ustreljen na travničku? Najbrž preplazil sem se semkaj, ne zavedajoč se od bolečine. Čudno je le, ker sedaj ne morem premakniti se, a takrat mi je bilo mogoče privleči se do teh grmov. A morebiti imel sem takrat samo jedno rano, in me je druga kroglja uže tukaj doletela.

Bledorudeče lise začele so hoditi okrog mene. Velika zvezda je pobledele, nekoliko malih je izginilo. Tu vzhaja luna. . . . Kako lepo je sedaj doma! . . .

Neki čudni glasovi prihajajo do mene . . . Kakor da bi kdo stokal. Da, to je stok. Leži li blizu mene kak pozabljenec liki jaz s prebitima nogama ali s kroglo v životu? Ne, stokanje je tako blizu, a okoli mene, kakor se vidi ni nikoga . . . Moj Bog, pa saj to sem jaz sam! Tiho! žalobno stokanje; je li v istini meni tako hudo? Najbrže. Samo jaz ne pojmem te boli; kajti v glavi mi je megla, svinec. Bolje je leči zopet ter zaspati, spat!

domovini. Pošto kanim o raznih strukah uprave govoriti, nači ćete to opravdanim, što sam si izprosio rieč u generalnoj razpravi.

Za nas Slavene Istre radi se o političkom obstanku. Naša narodna individualnost nalazi se u pogibelji. Mi moramo dakle uvijek na to paziti, da tu pogibelj odstranimo, a radi toga nemogu si priuštiti slast, da govorim o sveobćih temeljnih načelih uprave, a još manje da sledim primjer moga predgovornika, da se upustim i na izvanjsku politiku i na slično. U 16 godišnjem razdoblju, u kojem me zapala čast, da pripadam ovoj visokoj kući, predočio sam skoro svake godine žalostno stanje, u kojem se nalaze Slaveni moje domovine. Ja sam pokazao kako pokrajina sve to više osiromašuje. Ja sam naveo uzroke toga osiromašenja i nazadka. Pokazao sam i na sredstva, kojimi bi se tomu doskočilo. No biblijska poslovice: k u c a j t e i o t v o r i t i ć e v a m s e, nije se žalibože u ovom slučaju obistinila, vrata nebeska ostaše još uvijek zatvorena. Ta ja nisam mogao niti izposlovati, da bi se zemaljski zakoni ni naredbe u zemaljskom jeziku velike većine pučanstva Istre oglašivale. Dotaknuo sam se toga predmeta jur u svojem govoru dne 14. marča 1884. a njegova preuzvišenost g. ministar predsjednik izvolio je u slijedećoj sjednici odgovoriti, da se zemaljski zakoni i naredbe u Primorju u njemačkom, talijanskom i jednom slavenskom zemaljskom jeziku, naime slovenskom izdavaju. To je svakako neporecivo, ali je takodjer neporecivo, da imade osim 114.000 Talijana i 43.000 Slovenaca, takodjer 121.000 Hrvata u Istri, da sačinjavaju dakle Hrvati relativnu većinu u pokrajini, da se imade njihov jezik kao zemaljski smatrati i kano s takovim postupati, da se po izričnoj ustanovi carske patente od dne 1. jenara 1860. te po carskoj naredbi od dne 17. febrara 1863. moraju zemaljski zakoni i naredbe u svih zemaljskih jezicima oglašivati, te da je usljed toga očita povrieda tih zakona ako se zemaljske zakone i naredbe u Istri takodjer u hrvatskom jeziku neobjelodanjuje.

Gospodin predgovornik govorio je o jednom zemaljskom poglavaru, koji nepozna jezika većine pučanstva svojeg upravnog djelokruga. K onomu, na kojeg je gospodin predgovornik ciljao, imadem još jednoga pridati, naime zemaljskog poglavara u Primorju, koji nepozna nijednog od slavenskih zemaljskih jezika. Došlo je dapače tako daleko, da neima kod namjestništva u Trstu niti jednoga činovnika, koji bi znao pravilno hrvatski pisati, a ipak je, kao što ste malo prije čuli, relativna većina pučanstva hrvatska. U Primorju nepostoji niti jedna službena zemaljska novina u slovenskom ili hrvatskom jeziku, jer se tiskaju službene zemaljske novine jedino u njemačkom i talijanskom jeziku.

Okolnost, što nepozna nijedan činovnik namjestništva hrvatski jezik, donasa sobom da ako se u vrlo riedkih slučajevih kakvu naredbu ili objavu izdade u hrvatskom jeziku, i da je to sve puno slovničkih i stilističkih pogriješaka. Tako se je objelodanilo pred nekoliko godina objavu o popravljenih listah najvećih porezovnika, gdje su bile u malo redaka — bijahu čini

. . . Samo, se li vzbudim kedaj? To je vse jedno.

Isti trenotek, ko se pripravljam vleči se, ožari široka bleđa črta luninega sveta jasno mesto, kjer ležim in ugledam nekaj temnega, ležečega pet korakov od mene.

Tu in tam vidijo se na njem bleski od luninega sveta. To je ali mrtvo truplo ali ranjenec.

Vse jedno, jaz ležem . . .

Ne, ne more biti! Naši niso odšli. Oni so tukaj, zavrnili so Turke in ostali na tej poziciji. Zakaj neki ni niti govora niti pokanja gromad? Da, gotovo od slabosti ničesa ne slišim. Oni so gotovo tu. „Pomagajte! Pomagajte!“

Divji, brezumni, hripavi kriki iztrgavajo se mi iz prsij in ni nanje odgovora. Gromko razlegajo se v nočnem vzduhu. Vse ostalo molči. Samo cvrčki cvrče kakor prej neutrudno. Luna žalobno gleda name z okroglim obrazom.

Ako bi on bil ranjenec, gotovo bi vzbudil se od takega krika. To je mrtvo truplo. Našinec ali Turek? Ah moj Bog! kakor da ne bi bilo vse jedno. In sèn pada na razžarjene moje oči.

(Dalje prih.)

mi se tri ili četiri redka — 23 što slovničke, što stilističke pogriješke, a pod tim oglašom bijaše podpisan njegova preuzvišenost g. namjestnik. Da li se tim povećava ugled časti, ostavljam da prosude sama gospoda.

Svi oglasi na pojedine občine ili na pučanstvo objelodanjuje se u njemačkom ili talijanskom jeziku, vrlo riedko u slovenskom, a skoro nikada u hrvatskom jeziku; dapače propisi o upisu u zemljišne knjige, gdje se radi ipak o životnih probitih stanovnika, oglašuju se u njemačkom i talijanskom jeziku, nipošto pako u slovenskom ili hrvatskom. Tako se je dogodilo i sa naredbom glede napovedi za kongruu usljed novog uredjenja iste. Tumačenja o sastavljanju ove napovedi bijahu priobćena dušobrižnikom u njemačkom jeziku, u jeziku dakle, kojeg nepozna petina svećenstva, a svećenici u malih mjestih nisu ju često mogli niti dati prevesti, pošto nebijaše nikoga, koji bi razumio njemački, tako da bijaše za njih pogibelj, pošto se je radilo u toj naredbi o rokovih, koji se nedadu produžiti, da se neće moći tih rokova držati.

Da se doskoči dakle bar dielomice tomu neredu, bilo bi potrebno, da se postavi kod namjestništva barem međutimno prevodioca, koji bi sve podneske, koji dolaze od stranaka ili občina u slovenskom ili hrvatskom jeziku, kano i riešitbu istih prevadjao. To bi bilo dakako samo privremeno sredstvo. Imalo bi se naime upeljati naredbu, kakova postoji i u Dalmaciji, da svatko, koji se natječe za koju političku službu, takodjer dokaže znanje zemaljskih jezika, naime hrvatskoga ili slovenskoga zemaljskoga jezika.

Što biva u Dalmaciji moralo bi biti i u Istri pošto postoje ovdje iste jezikovne okolnosti kano i tamo. Dopisivanje sa obćinama vrši se u njemačkom ili talijanskom jeziku, a to dapače i sa obćinama, u kojih je jedino hrvatski ili slovenski obćajni jezik. Kod talijanskih obćinah nedogadja se pako to, s ovimi dopisuje se u talijanskom jeziku. Ja neznam zašto se daje toliku prednost jednoj narodnosti pred drugom. Naredbom od dne 21. novembra 1887. bijahu poprilmjene ustanove naknadno k naredbi od dne 20. aprila 1871. obzirom na dopisivanje onih oblastih, koje podpadaju pod ministarstvo unutarnjih posala i ministarstvo pravosodja sa autonomnim oblastmi u Dalmaciji, te bijaše naredjeno, da se dopisuje u službenom jeziku autonomnih oblastih. Ako je dakle službeni jezik srbsko-hrvatski, tada moraju i političke oblasti i sudbeni činovnici u istom jeziku dopisivati.

Ja mislim, da bi bilo od najveće potrebe a i pravedno, da se sličnu naredbu izdade i za Primorje. Mislim pako, da bi se to tim većma učiniti moralo, pošto je upravo financijsko ministarstvo za Primorje poprimalo mjere u pogledu dopisivanja podpadajućeg mu činovništva, koje su mjere slične onim u Dalmaciji, a u svemu odgovaraju ustanovam državnih temeljnih zakona.

Kod svega toga žalostno je to, da su te naredbe i propisi doduše izdani, no od podređenih činovnika veoma malo uvaženi. To posviedočuju upravo mnoge pri-tužbe, upravljene do sada na ministarstvo i koje bijahu uvijek povoljno riešene.

(Konec sledi.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Klerikalec Lienbacher je očital državne zboru većini, da nima nobenega programa. Gosp. Mattuš se je potrudil ovreči to trditev ter dokazati, da desnica ima svoj program in ta je: izvesti samoupravno načelo v državni upravi Avstrije. Glasilo staročeske stranke „Politik“ pravi, da si Staročehi pošteno prizadevajo izvesti to načelo, da imajo pa premalo podpore od drugih strank. Poljaki imajo uže svojo samoupravu, zato jim je prav malo mari, ali si Češka kedaj pridobi to pravico ali ne, tudi Slovenci vse drugače sodijo o samoupravi nego Čehi, zato so češki poslanci nekako osamljeni v tem boji. Naravno je, da Slovenci, ki so razcepljeni v šest kronovin in zastopani v šestih deželnih zborih, ne žele samouprave posamičnih kronovin, ampak zedinjenje vseh Slovencev v eno samoupravno celoto, z enim samim deželnim zborom. Slovenci bi se nikdar ne upirali razdelitvi Štajerske v

slovenski in nemški del, Čehi pa bi nikdar ne privolili v to, da se Češka razdeli na dva dela ter da se ustvarita dva deželna zbora, češki in nemški. Čehi se opirajo na zgodovinska prava, po katerem pripada vlada v deželi Čehom. Najpravičnejša razdelitev države bi bila razdelitev po narodnosti. Vsako narodnost bi trebalo zediniti v eno samoupravno celoto, z enim deželnim zborom, kateremu bi bilo treba ustopiti pa večje pravice glede samouprave, nego je imajo sedanji deželni zbori. Samo ta pot vodi do ravnopravnosti, katera se ne da drugače izvesti.

Proračunska razprava bode trajala 4 tedne. Upisanih je okolo 150 govornikov, ki bi imeli izustiti vsega skupaj nad tisoč govorov. Posamični poslanci so se oglašili po 26 do celo 40 krat k besedi. Ker je nemogoče, da bi se v tej kratkej dobi vse to zvršilo, je pač jasno, da mnogo upisanih govornikov odstopi in da bodo desničarji mnogokrat predlagali konec debate, predno še polovica zabeleženih govornikov izgovori.

V o g e r s k e m državnem zboru traje še vedno debata o novem vojnem zakonu. Opozicija se z vsemi silami ustavlja nemščini kot jeziku vojske ter zahteva, naj se na Ogerskem postavi na nje mesto madjarsčina. Pravosodni minister pobija te terjatve ter pravi, da bi morali Ogri storiti kakor Avstrijci, ki so prepustili vrhovnemu poveljniku, naj odloči glede armadnega jezika. Ako priznamo nemščino armadnim jezikom, nismo s tem škodili madjarski državni ideji. Saj je preteklo uže nad 20 let, kar imamo svojo zbornico in vlada v armadi nemščina, a vender ne more nikdo trditi, da je madjarska državna ideja kaj opešala; baš nasprotno okrepila in učvrstila se je v narodu. Zmerjena opozicija je izjavila, da ne zahteva posebne narodne madjarske vojske, vzajemne pa tudi noče. Človek res ne ve, kaj Madjari prav za prav hočejo. Zagovorniki vladnega predloga in vzajemnega vojnega jezika očitajo opoziciji, da postopa krivično proti svoji domovini, ako zahteva, naj se vojska razcepi na dvoje; ti ljudje so uže enkrat vrgli Madjarsko ruskemu carju pod noge, sedaj hočejo menda baš to. S takimi govori plašijo liberalci opozicijo, a ta se ne da preprostiti. Vsi ti govori in dokazovanja, kako je nemščina vojakom potrebna, so zastoj, opozicija je za vse gluha. Kakor kaže, se bode pa morala naposled udati in pripoznati skupni vojni jezik.

Vnanje dežele.

Srbeki kralj Milan se je 6. t. m. od-povedal prestolu na korist svojemu sinu Aleksandru. To je najvažnejši dogodek zadnjih dni, s katerim se pečajo vse novine. Posebno hudo je zadela ta vest dunajske kroge, ki sprva niso mogli misliti, da bode Milan prisiljen umakniti se baš sedaj, ko je svoj narod „osrečil“ z novo ustavo. Na Dunaji in v Pešti je vse pelo Milanu slavo, hvalilo njegovo modrost in eneržijo, s katero vlada v Srbiji, vse je bilo prepričano, da je njegovo položaj izredno trden, vse je bilo veselo, da se Milan noče udati radikalcem, ki imajo večino v državi ter jim noče poveriti vlade, ampak da se baš njim vkljub na slanja še vedno na Hristića, moža „reda in eneržije“, — in sedaj gresta oba, Milan in Hristić. Dunajski listi trde, da je Milan bolan, da zato odstopa. Morda je res bolan, a zato ne odlaga krone, saj vemo, da je vsakemu kralju ljuba in da se jej odreče iz tehtnejših uzrokov, nego zaradi razburjenih živcev. Ako se ozremo v Milanovo preteklost, uverimo se, da je moralo priti do tega. Po smrti svojega strijca Mihajla Obrenovića stopil je na prestol Milan Obrenović 1872 l., ta čas še jako mlad. Narod je stavil v mladega kneza velike nade. Srbija je plačevala ta čas še davek turskemu sultanu. Narod je upal, da mladi knez zbere pod svojim praporom hrabre čete, s katerimi Srbijo popolnoma osvobodí in jej pridobi nekdanjo svobodo

in slavo. 1876 l. začel se je knez Milan pogojati s Črnogorci, da bi skupno otresli turški jarem. Začeli so vojsko. Srbom je prišlo mnogo Rusov pod generalom Černajevem na pomoč. A Milan in njegovi generali so rajše gostovali in pili, nego bi se kaj brigali za vojsko. Bili so tepeni, zgubili so najvažnejše stojanke in konec bi bilo Srbiji, da ni Rusija ustavila zmagonosne Turčije. Za časa rusko-turške vojske so Srbi zopet napali Turke ter prav lahko priborili si nekoliko mest. Po berlinskem kongresu pridobila je Srbija 15 tisoč kvadratnih kilometrov, sanje srbskega naroda pa, oživiti veliko Srbijo Nemanicev, so pa splavale po vodi. Vrh tega je kralj popolnoma premenil vnanjo politiko ter se ves udal dunajskemu in peštanskemu uplivu. Možje, ki so pozneje vodili upravo države, zakopali so Srbijo v dolgove ter po vsej deželi vzbudili srd in nejevoljo. Podpirali so tujstvo in tlačili domačine, sklepali so trgovske pogodbe tako, da je imelo inozemstvo ves dobiček, domač producent pa škodo. 1882. l. bil je Milan proglašen kraljem, no s tem ni narod nič pridobil. 1885 l. zapel je kralj in njegova naprednjaška vlada Srbijo v bratomorno vojsko proti Bolgarskej, ki se je bila baš združila. Milan je mislil, da mora braniti z mečem v roki berlinsko godbo ter Bolgarijo zopet razcepiti. Sam nezmožen kaj storiti za svoj narod, hotel je Bolgarom zaprečiti pot do zedinjenja, a pri tem se je opekel. Tedanji knez Aleksander Battenberg ga je pri Slivnici popolnoma premagal, proganjal ga je do Pirota in bi bil prišel celo v Beligrad, da ga ni Avstrija vstavila na zmagoslavnej poti. S tem je Milan zgubil še tisto malo prijateljev, ki jih je še imel. Njegovo nadaljnje postopanje in ločitev od kraljice, ki ga je edina še vzdrževala, so mu popolnoma spodkopale zemljo ispod nog. Hotel je narod pridobiti zase s tem, da mu je dal novo ustavo, a tudi to ni pomagalo. Izprevidel je, da je še najbolje, ako se sam odreče prestolu in tako je storil v dan 7. obletnice njegovega kronanja. Njegov sin, ki ima še le 12 1/2 let je stopil kot Aleksander I. na prestol. S 15 letom bode polnoleten. Do ta čas pa bodo regentje Ristić, Protić in Belimarković. Dunajski listi trde, da bodo vladali v Milanovem smislu. Hristić je odstupil in Tavšanoviču je poverjena sestava radikalnega ministerstva.

Križa italijanskega ministerstva ni še rešena. Crispi je iskal najprej mej svojimi nekdanjimi somišljeniki, liberalci, ministrov, a nikdo ni hotel vsprejeti ponujane mu časti. Sedaj skuša pridobiti bolj zmerne elemente za se, a ni se mu še posrečilo sestaviti kabinet.

Francosko ministerstvo strogo postopa proti „ligi domoljubov“. Vodje te zveze bodo posajeni na obtožno klop. Mej njimi je tudi Laguerre, poslanec. Državno pravdnistvo bode v zbornici zahtevalo da se izroči sodišču.

V italijanski Švici so nemiri. Razpisane so zvezne volitve. V tistem okrogu so imeli do sedaj večino klerikalci. Volilna agitacija je taka, da se nasprotno stranke napadajo z orožjem.

DOPISI.

S. Paulo v Braziliji, 12. februarja 1889. (Izv. dop.) Zmatram za svojo dolžnost svariiti vse moje brate v Trstu in okolici, da se nobeden ne da zapeljati agentom, kateri jim svetujejo izselitev v Ameriko. Žalostno je videti, kako žive ubogi izseljenci v njim odločenej zgradbi. Postelje nima nobeden, niti stelje; ležati morajo na golih tleh. Hrane imajo prilično dovolj, zjutraj kavo, opoldne in zvečer riž, nekoliko mesa in kruha. Toda to se godi le, dokler izseljenec ne dobi gospodarja. Gorjé in pregorjé tedaj onemu, ki ima več nežnih otročičev, kajti gospoda jih radi vzamejo na zemljišče, kjer ravnajo z njimi, kakor

jim drago, ker dobro vedo, da si ubogi ljudje ne morejo pomagati.

Moram pa omeriti, da domači gospodarji najrajše vzimajo k sebi nas Avstrijance. Kdor koli pride, takoj vpraša: je-li še kateri „bolgar“ tukaj? (Zovejo nas namreč Bolgare). Neapolitanec ne mara nikdo in tako leže nekateri uže 2 do 3 mesece v poslopji za izseljence ter čakajo gospodarja in rešitve.

Delajo večne upore, radi tega se jako slabo piše o njih po vseh braziljskih časnikih. Dne 10. t. m., ko smo šli po kavo, je Neapolitanec svojemu sorojaku glavo razbil, ter pobegnol. Po noči istega dne našli so dve straži in neko žensko ubite; na javnem vrtu je zopet nekdo drugega človeka napadel ter mu vrat prerezal. Take so razmere pri nas!

Meni se je posrečilo dobiti gospodarja 10 ur od tu. Služilo nas bode 12, sami Slovenci. Nekateri družine so uže odpostavale, druge čakajo še na svojo prtljago.

Omenjam Vam še, da imajo Italijani tudi vse pravice, kakor pri Vas v Trstu magistratovci. Osnovani so si uže delalsko podporno društvo; drugim kaj tacega ne bi bilo dovoljeno.

Opominjam še enkrat svoje sorojake, naj se ne dajo zapeljati, da ne bi se kesali ko bode prepozno!

Anton Zlobec,

bivši član del. podp. društva.

Domače vesti.

Imenovanje in odlikovanje. Nj. Veličanstvo cesar podelil je dvornemu svétniku Božidarju vitezu Rinaldiniju naslov namestništvenega podpredsednika.

Za družbo sv. Cirila in Metoda nabralo se je v pušici v „slovanskej čitalnici“ tržaški 4 gl. — Vesela družba nabrala je v gostilni g. Mavriča gl. 182. — Tržaška „Slovanska Čitalnica“ darovala je čisti prebitek „tombolo“ od dne 2. t. m. v iznosu 25 gl. 15 kr.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda na Greti nabrala je družba „N e d a j“ v gostilni g. Ferluge f. 201. -- Barkovljanska vesela družba nabrala je o domačej zabavi v gostilni „pri rumeni hiši“ 5 gl. 10 kr.

Gosp. Anton Štritof položil je na dunajski univerzi minoli teden profesorske izpite iz klasične filogije za celo gimnazijo z odličnim vspehom.

Občina Trnovo je v zadnji seji izvolila gosp. Josipa Gorupa častnim občanom.

Mil. škof tržaško-koperski dr. Ivan Glavina izdal je vernikom svoje škofije pastirski list z papeževem pismom in dodanimi predpisi za post. Pismo objavilo se bode po vseh cerkvah.

Občinski svét tržaški imel je dne 7. t. m. zvečer javno sejo. Predsedoval je podžupan dr. M. Luzzatto; vlado je zastopal okrajni glavar baron Conrad, navzočih je bilo 34 svétnikov.

Predno se preide na dnevni red, volijo se po nujnem predlogu podžupana pregledovalci računov mestne hranilnice. Izvolijo se enoglasno dosedanji pregledovalci Ventura, Vianello in Zay.

Razpravlja se zatem vsled poročila odbora ad hoc o pritožbah, katere so stigle proti magistratnim odlokam glede sestavljanja volilnih zapisnikov. Poroča svétnik dr. Piccoli.

Več začasnih učiteljev se je pritožilo, da se jih je brisalo iz volilnih zapisnikov. (Baje niso bili pristni magistratni slugi!) Sklene se jih vpisati.

Hugo Clescovich se je pritožil, ker je vpisan Spiridion Clescovich v II. volilni razred in ne v I. Pritožba se odbije. — Briše se iz zapisnika sedanji c. kr. okr. sodnik v Pulji Martin Princ vsled pritožbe dr. S. Hortisa.

Odbije se pritožba raznih uradnikov c. kr. pomorske oblasti, ki bivajo za dlje

časa izven Trsta ter zaradi tega niso vpisani, tako tudi pritožba uradnikov c. kr. mornarnega komisarijata Rüdigerja Geyerja in tovarišev. — V IV. volilni razred vsprejmeta se trgovec Viktor Moscheni in predstojnik tržaške zadruge kamnosekov Anton Zamperlo.

Na-to se razpravlja o pritožbi odvetnika dr. F. Veneziana proti vpisanju takozvanih drugov (consorti) v volilne zapisnike. Razprava je bila dolga in živahna; govoril je dr. Venezian za pritožbo, svétnik Luzzatto in vladni zastopnik bila sta proti njej. Konečno se obveljavi pritožba dra. Veneziana, toda vladni zastopnik je ta sklep takoj razveljavil.

Pritožbe Lorenca Bernardina, dr. S. Hortisa in Blaža Dobide se odbije. Svétnik dr. Venezian interpeluje vladnega zastopnika, da li je „veto“ veljaven tudi za ta sklep. Baron Conrad vprašanje zanika ter izjavi, da morejo pritožitelji napraviti daljni utok.

Odobri se naredba požarne komisije, obsegajoče razne določbe o požarih. Vladni zastopnik opomni, da se mora predložiti naredba deželnej vladi v potrjenje.

Konečno se odobri obračun mestne uprave za leto 1887.

Seja je končala ob 9. uri.

Natečaj za štipendijo. Iz ustanove pok. kanonika Anj. Grozicha iz Pirana podeli se v II. tečaju tega šolskega leta štipendija v iznosu 200 gl. na leto učencu ljudske šole, počenski od IV. razreda do končanih vseučilišnih nauk (izvzemši bogoslovne nauke). Pravico do užitka imajo v prvej vrsti sorodniki ustanoviteljevi, v pomanjkanju teh dijaki iz župnije Draguč v buzetskem okraju in konečno dijaki iz tržaško-koperske škofije. Prošnje do 30. t. m. škofijskemu ordinarijatu v Trstu.

Volilni odsek tržaškega podpornega in bralnega društva vabi društvene članove na volilni shod, kateri bode v nedeljo dne 10. marca t. l. ob 4. uri pop. v društvenih prostorih.

Tržaško podporno in bralno društvo poslalo nam je računski sklep za upravno leto 1888. Iz računa razvidimo, da ostaje koncem leta društvu 3396 gl. 38 kr. premoženja (proti 3133 gl. 45 kr. leta 1887.) Članov šteje društvo 214 (l. 1887. 154). Bolnim članom izplačalo se je v teku leta 1067 gl. 37 kr. podpore. Častnih članov šteje društvo 4, njim na čelu vladiko Strossmayerja, ustanovnika 1 in podpornih članov 9. Društvo vsestransko jako lepo napreduje.

Tržaškemu podp. in bralnemu društvu darovali so o priliki dramatične predstave, katero ja priredilo društvo dne 9. februarja nastopni gg.: Economo 10 gl., Lloyd 5 gl., Gentilomo Cesare 5 gl., A. Dreher 5 gl., M. Martinčič 1 gl., Knias 1 gl., Rožička 1 gl., Živic 1 gl., Medved 1 gl., Doliner 1 gl., L. Gregorič 1 gl., A. Počkaj 2 gl., Mihele 1 gl., 4 člani čitalnice 4 gl., Bone 1 gl., Prof. Ruter 1 gl., Zdravnik 1 gl., Polič Fran 1 gl., Perhau 1 gl., Žitko 1 gl., Maravčić 1 gl., Persi 1 gl., Renčel 3 gl., Pahor 2 gl., Hagi Kostj 5 gl., baron Reinelt 5 gl., G. Kovačević 2 gl., Josip Morpurgo 5 gl., vit. Petke 5 gl., Leitenburg 1 gl. Albori gl. 320.

V Gorici bil je dne 4. t. m. sijajni pogreb Dragotina pl. Ritterja-Zahonija. Pred mrtvaškim vozom korakali so mej drugim delavci Ritterjeve tovarne. Pogreba so se udeležili deželni namestnik g. bar. Pretis, mestni zastop goriški z županom, zastopniki raznih oblastnij, družtev itd. ter brezštevilo ljudstva. Nadgrobni govor imel je župnik dr. Schroll. — Pogrebna svečanost trajala je preko dve uri.

„Il Diritto Croato“. Vsled raznih zaprek dne 6. t. m. izborni ta list ni mogel iziti. Uredništvo javlja, da izide številka, katera bi imela iziti dne 6. t. m., dne 13. t. m.

Mestna hranilnica Ljubljanska bode vender oživotvorjena. Dež. vlada je baje

popravljen pravila oziroma navodila uže pred tedni odobrila in je vrnila magistratu. Sedaj ni nobene ovire več, zato se pričakuje, da se hranilnica nemudoma otvori.

Za „Sokolski dom“ poslali so rodoljubje St. Peterski 24 gl. kot čisti dohodek veselice dne 28. m. m.

Konec pusta. Na pepelnico sredo popoldne vršil se je tradicionalni korzo pri sv. Andreju. Vreme je bilo prekrasno in zvbilo je vse tržaško gospodo na prosto. Elegantnih vóz bilo je preko 300, torej prav nenavadno visoko število. Največjo pozornost vzbudila je prekrasna andaluzijska trojka barona Dionizija Kraigerja iz Celovca, istega bogataša, kateri se je vdeležil vožnje na pustni torek v ruskej ekipazi. Gledalcev bilo je na tisoče. — Pri sv. Ivanu in v Škednju pokopavali so „pust“. V obeh krajih, kakor v ostalih bližnje tržaške okolice bilo je izredno mnogo ljudstva, katero je obžalovalo konec pusta ter utapljalno svojo žalost — v vinu. Mesto je bilo vsled tega kakor izumrlo. Od vseh strani toži se o „slabih časih“ in znamenje časa je, da je vkljub jako dolgemu predpustu preostalo tudi najbornejšemu težaku toliko evenka v žepu, da dōbo splošne norosti v veselji zaključiti. Kdo ve, kolikim so pripomogle k veselju — zastavljavnice?

Ubojstvo. V Trstu zaprli so obrtnika Ivana Hektorja Borla, ker se sumiči, da je ubil v Turinu neko Angelo Bocca. — Borla začel je pred nekaterimi meseci v Trstu trgovino pod imenom „Rossi & Co.“ ter odprl pisarno na korzi št. 15. Borla je mnogo potoval; na zadnjem potovanju spremljavala ga je njegova ljubica, neka Tržačanka, katera pa se ni več z njim vrnila. Nedavno začel je ljubimkovati z drugim dekletom, stanujočim pri svojih stariših v ulici Acquedotto. Stariši niso dovolili, da bi Borla hčer oženil, zato je dekleta pregovoril, da je zapustilo svoje stariše ter šlo z njim v skupno stanovanje. Oče se je obrnol na policijo. Skoraj v istem času pa je stigla iz Turina na policijo prošnja, naj se Borla ujame, ker je on brčkone Bocca ubil. Vsled tega šel je kancelist gosp. Tiz z drugimi policijskimi agenti v stanovanje Borlijevo v ulici Piccolomini. Dobil ga je v postelji in predno je Borla mogel kaj storiti, bil je uže uklenjen. Zapeljana deklica bila je pri njemu. Spremili so jo nazaj k njenimi stariši, Borlo pa so odveli v zapor. V stanovanju so našli nabit revolver in izdatno svoto denarja ter drugih papirjev. Borla je ljubimkoval v Turinu z Bocco, katero je bogat bankir vzdrževal. Zahteval je večkrat denarja od nje i ona mu ga je dajala. Dne 24. februarja bil je Borla zopet v Turinu in se naglo vrnil v Trst. Tri dni pozneje našli so še-le Bocca ubito. Udaril jo je bil nekdo s kladvom na sence. Med njenimi papirji našlo se je tudi pismo od Borle, v katerem se grozi, da se bode maščeval, ako mu ne pošlje denarja. — Opravičen je zatorej sum, da je Borla ubijalec.

Sodnijsko. Mornar Štefan Rocco iz Trsta dobil je 7 mesecev težke ječe zaradi hudodelstva težkega telesnega poškodovanja. Napadli so ga namreč dne 2. decembra zvečer razni grški mornarji in ga dobro pretepli. Rocco skoči v bližnjo pekarno, zgrabi na mizi ležeči nož in plane za Grki. Slučajno mu prideta dva ptuja grška mornarja nasproti in Rocco, misleč, da sta bila med njegovimi napadniki, je oba težko ranil.

Telefonična zveza mej Trstom in Reko. Iz Reke javljajo, da je tamošnji magistrat začel s pripravami za telefonično zvezo Reke in Trsta.

Nečlovečnost. Podvzetnik Gustav T. . . iz Ljubljane, ki popravlja kurilno strešje pri tržaškem kolodvoru, pripeljal je iz Ljubljane 30 tesarjev, pa ravna z njimi, — kakor svinja z mehomo. — Daje jim vsake baže primke; — ako le more jim odterga kaj na plačilu itd.; delavci

se sramujejo, da jih v pričo Tržačanov tako napada in psuje — pa kaj hočejo? morajo molčati, ker o tem času na Kranjski morajo tesarji ne najdejo zasluzka. Spijo v hlevu, a podvzetnik jim še potrebne slame in odede je ne privoši, da reveži po dnevi in po noči zmerzujejo. — Je-li to postopanje s poštenimi delavci? Naj se sramuje g. podvzetnik!

Vojaške šole. S prihodnjim šolskim letom 1889/90 je v vojaških zavodih razpisanih 250 popolnoma in za polovico prostih mest, in sicer 30 v vojaški sirotišnici, 170 v prvem in 30 v tretjem letniku vojaške nižje realke in 20 v prvem letniku vojaške akademije v Dunajskem Novem Mestu in na tehnični akademiji na Dunaji.

Pazite na otroke! Iz Mossburga na Koroškem javljajo o groznej nesreči, ki se je pripetila v vasi Vögelitz. Neka rodbina pustila je namreč dva meseca staro dete samo v sobi, kjer je bila tudi neka sraka. Žival se spravi na otroka ter ga jame z ostrim svojim kljunom pikati v oči, usta, jezik in lica. Ko so se roditelji vrnoli, našli so otroka v groznem stanju. Odnegli so ga k zdravniku, toda tudi zdravniška pomoč ne bo mogla oteti ubogo dete mučne smrti.

Gospodarske in trgovinske stvari.

V predarek sadjarjem, ki mislijo kupiti in saditi to spomlad sadno drevje.

Še en dober mesec, in sadjar bo pričel v novi svoje delo. Prvo njegovo spomladansko opravilo je, da nadomesti drevje, ki je poginilo in nasadi novo. To delo dela malo skrbi sadjarju, kateri si je sam vzgojil dobrega in lepega sadnega drevja. Drugače je pa, kadar si mora sadjar drevja šele kupiti. Novo vsajeno drevo bo stalo na svojem mestu desetletja in bo rodilo obilo sadu ali pa malo. Drevo bo obilo rodilo, če je nisi samo pravilno vsadil in mu pravilno in dobro postregel, ampak če si je tudi pravilno vzgojil, t. j. imeti mora dobre in lepe korenine, takisto tudi les in biti mora od prave vrste. Takega drevesa pa ni vedno tako lahko dobiti, in zato dela kupovanje sadnega drevja vestnemu sadjarju precej skrbi, celo pa pri nas, ki še nimamo malo da ne nobene pravilne in zanesljive drevesnice, iz katere bi dobivali drevja, in ker naši sadjarji, — tudi pametnejši, — ne umejo, da ravnajo varčneje, če sade dobro, a drago drevo, nego slabe, katero morda dobodo zastoj. Škoda vsega truda in dela kadar sadiš zanikerno drevo, škoda prostora, kjer raste tako drevo.

Kakšnega drevja si zatorej kupujemo? Sadi vedno le mlado drevje. Ne pričakuj nikdar dobička od starega drevesa, ki je krevljasto, lišajasto ali z mahom obraščeno, kakeršnih je mnogo po naših domačih drevesnicah. Tisto drevo, ki je raslo v drevesnici dlje nego 5 recimo 6 let, je boljše za kurjavo nego za saditev. Ako imaš za izbiro drevja, sadi vedno mlajše, če je tudi morda šibkejše.

Sadi le dobro ukoreninjeno drevje. Ako vseješ peško od jabolka ali hruške, izraste iz nje divjak, ki ima le dolgo in in debelo srčno korenino, pa nič stranskih in vsled tega malo lasnatih koreninic, katere so najvažnejše v hranitev drevesno. Cepi na tak divjak cepič, in vzgojil boš iz njega drevo, ki bo imelo le malo korenin. No, drevesa iz naših kmetijskih drevesnic so vsa taka, zato pa tudi niso za nič. Divjaka, ki je vzgojen iz peške, treba dvakrat presaditi in vselej mu ob enem skrajšati korenine, katere so potem prisiljene, da se razrastejo in naredo mnogo lasnatih koreninic. Kupuj zatorej le tako sadno drevje, ki je cepljeno na presajene divjake, in raslo ti bo de vrsto. Korenine so rastline to, kar je zdrav želodec človeku.

Sadi drevje z lepim in ravnim deblom ter zdravo krono. Tako drevje dobiš pa

zopet le tam, kjer umejo vzgajati le tako, to je, ker znajo z umno vzgojo drevo hitro in lepo kvišku spraviti, je ne mučijo 7 do 10 let v drevesnic na razne načine. Drevo imej zdrav les, lubad ne boji razpokana, ampak lepo gladka ter svetla brez vsakega lišaja.

Sadi drevje le samo od primernih vrst, to je takih, katere je lahko v denar spraviti. Ne sadi nikdar mnogo vrst, ampak malo, morda samo le eno, da je prava.

Ne kupi nikdar drevesa, ako prodajalec ni mož, da bi mogel jamčiti za ime vrste, s katerim drevo proda.

Ne kupuj sadnega drevja nikdar po sejnih ali od ljudi, ki je vozijo na prodaj po deželi. To je drevje z razsušenimi koreninami, navadno tako vzgojeno, da se Bogu smili, od vrst, ki niso prav nič vredne, iz kratka, drevje za ogenj, pa ne za vrt. Spomladi l. 1890 bo de imela kmetijska družba v Ljubljani obilo dobrega in lepega sadnega drevja na prodaj. Kdor lahko čaka, čakaj, ker to drevje bo de tako ceno, kakor nikoder drugod. Tudi kmetijska šola v Grmu na Dolenjskem bo de kmalu imela na prodaj svoje sadno drevje. Kdor pa uže letos hoče kupiti sadnega drevja, kupi je iz drevesnic, ki je ponujajo med inserati v kmetijskih časopisih. Kar jih je vse so zanesljive. (V današnji številki našega lista objavljamo oglas drevesnice v St. Petru pri Gorici.) („Novice“.)

Tržno poročilo.

Cene se razume, kakor se prodaje na debelo blago za gotov denar.

	Cena od for. do for.
Kava Moecca	100 K. 144.— 146.—
Rio biser jako fina	— — — —
Java	— — — —
Santos fina	106.— 107.—
„ srednja	103.— 104.—
Guatemala	— — — —
Portorico	122.— 124.—
San Jago de Cuba	132.— 134.—
Ceylon plant. fina	126.— 130.—
Java Malang. zelona	114.— 116.—
Campinas	— — — —
Rio oprana	110.— 112.—
„ fina	106.— 108.—
„ srednja	103.— 104.—
Caesia-lignea v zabojih	31.— 32.—
Macisov cvet	400.— 420.—
Ingber Bengal	19.— 20.—
Papar Singapore	85.— 86.—
Penang	70.— 71.—
Batavia	81.— 81.—
Piment Jamaika	41.— 42.—
Petroleji ruski v sodih	100 K. 7.75 8.—
„ v zabojih	8.75 — —
Ulje bombažno amerik.	36.— 37.—
Lecco jedilno j. f. gar.	36.— 37.—
dalmat. s certifikat.	38.— 39.—
namizno M.S.A. j. f. gar.	47.— 49.—
Aix Vierge	62.— 63.—
„ fino	58.— 60.—
Rožiči pulješki	8.— 8.50 — —
dalmat. s cert.	— — — —
Smekve pulješke v sodih	— — — —
„ v vancih	15.— 15.50 — —
Limon Mesina zaboj	3.— 4.—
Pomeranče sicilijanske	4.— 5.—
Mandiji Bari I.a	100 K. 83.— 84.—
dalm. I.a, s cert.	84.— 85.—
Pignoli	72.— 74.—
Biš italij. najljepši	19.50 20.—
„ srednji	18.75 19.—
Rangoon extra	15.25 15.50
„ I.a	13.75 14.—
„ II.a	12.50 12.75
Sultanine dobre vrsti	23.— 24.—
Suho grozdje (opaša)	15.— 16.—
Cibebe	13.— 14.—
Slaniki Yarmouth I.a sod	12.— 13.—
Polenovke srednje velikosti	33.— 34.—
„ velike	34.— 35.—
Sladkor centrifug. v vrečah s certifik.	100 K. 35.50 — —

Kako se občinstvo separei. Imičhen na Tirolskem. Več let trpel sem tako hudo na reumatizmu, da sem moral konečno vedno izžati Zdravniška pomoč, katero s m uporabljal, ni mi olajšala trpljenja. Tako sem poskusil lekarničarja Rik. Brandta švicarske kroglice, ter moram priznati, da sem vsled njih uporabe popolnoma ozdravil; tem kroglicam zahvaljujem svoje življenje. Omeniti moram še, da predno sem dobil pristne lekarničarja Brandta švicarske kroglice, sem bil večkrat osleparjen z ponarejenimi proizvodi, kateri so bili tako slabi, da niso imeli absolutno nobenega vpeha. Zaradi tega naj se bo de jako oprezen pri kupovanju švicarskih kroglic, da se ne oslepari. — Udani Alojzij Leiter, kočijaž. (Podpis potrjen) — Naj se bo de previdni, da se dobo pristne lekarničarja Brandta švicarske kroglice in ne ponarejenja. (2)

Na razprodaj

je 16 sodičev mineralnega olja, za žage mline in vsakovrstne stroje po prav nizkej ceni. — 1—3

Natančneje izve se pri uredništvu — „Edinosti“.

Poslano.

KWIZDE

Korneuburški redilni prašek za živino, za konje, goved in ovce

pristen samo, ako ima poleg stoječo varnostno znamko. Dobiva se po vseh lekarnah in prodajalnicah mirodij avstrijsko-ogerskega cesarstva.

Cena male škatlice 35 kr., velike škatlice 70 kr.

Posilja vsak dan po pošti glavno skladišče: Kreis-Apotheke Korneuburg Fr. Ivana Kwizde, c. kr. avst. in kr. rumunski dvorni dobavitelj za živinozdravniške preparate. (K)

Zahvala.

Vsem cenjenim sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so ob smrti našega preljubljenega brata, oziroma strica gospoda

MATEJ KODER-A,

duhovnika na Slapu pri Vipavi

skazali sočutje svoje na tako presrčen način, velečastiti gg. duhovščini, darovateljem prekrasnih vencev, gospodi pevcem Slapenskim in mnogobrojnim spremljevalcem k večnemu počitku, se izreka najtoplejša zahvala.

Na Slapu, 4. marca 1889.

Žalujoči zaostali.

Prodaja sadnih dreves.

Komad:

Jabelka, visoka in najbolj vrste 30—35 kr.
Hruške visoke in pol visoke 40—50 kr.
Breskve, marelice in ringlote 20—35 kr.
Trte raznih vrst 100 komadov —35 kr.
Jajca za lego, 14 plemen najboljših kokoš —15 kr.

Josip Stiegler,

grofa Coroninija upravitelj.

1—3 Št. Peter pri Gorici.

SUKNO

razpošilja za gotov denar ali po postnem povzetju po zelo nizkih cenah in števci

samo dobre vrsti:

3-10 m, cela obleka, samo f. 3.50	boljše „ 4.90
3-10 „ „ „ „ „ 8.—	„ „ „ „ „ 10.—
3-10 „ „ „ „ „ 10.—	„ „ „ „ „ 10.—
2-10 „ „ „ „ „ 8.—	„ „ „ „ „ 8.—
3-10 „ „ „ „ „ 10.—	„ „ „ „ „ 10.—

Kar ni komu všeč, se lahko vrne Uzorci franko. — Naslov: TUCHFABRIKSLAGER FRIEDRICH BRUNNER Na drobnino. Brunn. Na debelo. Op. Uzorci za gospodo krojače — nefrankovani.

NAZNANILO.

Tem potem oznanjuje se čast. gospodi župnikom, da je bivša trgovina z cerkvenimi stvarmi „Garusa“ v razprodaji in da morejo o tej priliki naročiti si potrebnih cerkvenih stvari (v najboljem stanju) izpod tovarniške cene.

Prodaje se tudi velike mize in omare primerne za knjižnice itd. Via nuova št. 1 Trst. 4—4

Brnsko sukno
Filip Ticho, Brno,
Krautmarkt 21.

razpošilja za elegantno pomladansko ali poletno obleko proti povzetju ali gotovem plačilu. 2—15

Odrezek metr. 3.10 sukna za obleke za možko opravo dovolj, dobre vrsti, za samo for. 3.50

1 odrezek metr. 3.10 fin. vr. za samo for. 5.—

1 odrezek metr. 3.10 najfin vr. samo for. 7.50

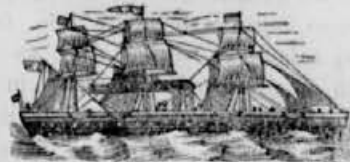
1 odrezek metr. 2.10 sukna za površno sukno (za možko sukno) čist. vol. for. 3.90

1 odrezek metr. 3.10 črnega sukna, čista volna za komplet salon obleko for. 9.—

Uzorci zastoj in franko.

TISKARA DOLENC V TRSTU
priporočva svojo bogato zalogo elegantnih vizitnic in zaročnih objav.

Važno za popotnike v Ameriko.

Kdor želi po ceni, dobro, hitro in varno potovati v Ameriko, naj se zaupljivo obrne na prvo poverjenega glavnega zastopnika za potovalce

Josipa Pavlin-a v Ljubljani

Marijin trg št. 1.

ki zastopa evropske in ameriške železnice in nemško pošto parobrodstvo, in prodaja vožne karte s polno garancijo za nepretrgano brzovožno do vsakoga mesta v Ameriki.

Brzovožnja traja od Ljubljane do Amerike le okoli 11 dni, toraj se vožnja preko Ljubljane in Beljaka priporoča se toplotno le v prid potovalcem, ker je veliko krajša in ceneja kot ona preko Dunaja. 2—10

Marijateljke želodečne kapljice

zvrstno zdravilo pri vseh boleznih na želodcu.

Neprecenljive dobrote je posebno vpliv njihov pri netočnosti, slabosti želodca, ako z grla smrdi, napevanju, kislim pehanju, koliki, želodečnem kataru, gorečice (rzavci) pri preobilnej produkciji sline, rumenici bluvanju in gajusju, glavobolu, ako boli iz želodca) krč v želodcu, zabasnanji, preobilnosti jedi in pijač v želodcu

Varnost. znamka proti glistam, boleznim na vranici in jetrih in tudi proti zlati žili ali himorojdam. Cena steklenici je z nakazom vred samo 40 nov, velika steklenica samo 70 nov. Glavni zalog ima lekarničar „k angelju varhu“ Karl Brady Kremsir, Morava.

Marijateljke želodečne kapljice niso tajno sredstvo. Deli, iz katerih obstoji, oznanjeni so na vsakej steklenici priloženemu poduku za uporabo

Pristne dobe se skoraj v vseh lekarnah.

V Trstu: Lekarna: Antonio Suttina. — Lekarna: de Leitenburg, all' Ereole trifiante. — Lekarna: Eduard de Leitenburg, alla Saluta. — Lekarna: A. Praxmayer, al due Mori — Lekarna: Pietro Prendini, alla Fontana Imperiale. — Lekarna: Benedetto Saravaj, al Amazone Trionfance. — Lekarna: Benedetto Vlach Minussi, alla Corte. — Lekarna: dr. Vittorio Serravallo al R dentore (glav. skladiš.). — Lekarna: Biasoletto all'orso nero. — **Postojna:** Lekarna Fr. Baccareich. — **Sežana:** Lekarna Philipp Ritschel. —

Svarilo! Pristne Marijateljke želodečne kapljice ponarejujejo in posnemajo se mnogovrstno. — V znamenje pristnosti mora biti zamotana vsaka steklenica v rdeč omot, providen z gornjo varnostno znamko ter mora biti na vsakem priloženem poduku za uporabo razun tega opomnjeno, da je bil isti tiskan v tiskarni g. Gusek-a i Kremericah (Kremsier).

KWIZDE fluid proti kostobolu

večletno G 1 domače izkušeno izvrstno sredstvo proti

kostobolu, reumatizmu, boleznim živcev

Pristno se dobi le iz polek stoječo varstveno znamko po vseh lekarnah avstro-ogerske monarhije.

Cena 1 steklenice 1 gl. a. v.

Pošilja se po pošti proti povzetju vsak dan po centralnem skladišču: Kreis-apotheke Korneuburg

Franz Joh. Kwizda, c. kr. avstrijski in kralj. rumunski dvorni dobavitelj za živinozdravniške preparate.

Brnsko sukno
za elegantno pomladansko ali poletno obleko v odrezkih po m. 3-10, to je 4 čunajske vatijske vsak kupon za

gl. 4-30 iz fine	gold. 6 iz finejšo
gold. 7.75 iz juko fine	gold. 10.50 iz najfinejšo

pristne ovčje volne

kakor tudi sukno za površnje sukne, česljano sukno, prepletano z a. l. c. poletno valjano sukno, sukno za livrjo, tkanine iz nit, katere se daje proti, fino in najljepše črno sukno za salon obleke itd. itd. pošilja proti povzetju iznosa realna in solidna, jako dobro pozvana tovarniška zaloga sukna

SIEGEL IMHOF
v Brnu Brunn.

Izjava! Vsa kupca je dolg 3-10 m. in širok 136 cm., torej zadostuje popolnoma za kompletne obleke za gospode.

Tudi se daje kolikor metrov se želi. Jamči se, da se odpošlje natančno blago po izbrnem uzoru, Uzorci zastoj in franko. 6—80